

Roman Łyczywek

"Toga - czerwień - Polska", Ryszard
Dzieszyński, Kraków 1985 : [recenzja]

Palestra 30/3(339), 69

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2.

Ryszard Dzieszyński: *Toga — czerwień — Polska, Kraków 1985, KAW, str. 246.*

Odnotowania wymaga, nie tak znowu częsty, wypadek opublikowania monografii biograficznej o adwokacie. Bohaterem pracy jest adw. Zygmunt Marek.

Działalność Zygmunta Marka niewątpliwie zasługuje na utrwalenie w piśmiennictwie. Jeden z czołowych socjalistów polskich okresu międzywojennego, czynny również w ruchu międzynarodowym, łączył z działalnością polityczną wykonywanie praktyki adwokackiej.

Można zaryzykować twierdzenie, że począwszy od lat końcowych XIX wieku aż do chwili śmierci Marka (1931 r.) nie było takiej działalności w polityce — początkowo galicyjskiej, a potem ogólnopolskiej — w której nie uczestniczyłby Marek. Wchodził do naczelnych władz PPSD, potem PPS, przewodniczył Klubowi Parlamentarnemu PPS, był wice marszałkiem Sejmu, uczestniczył w wielu międzynarodowo bardzo zdolny i zdecydowany obrońca

Jednocześnie zdobył sobie mocną pozycję zawodową jako adwokat. Dzieszyński przedstawia bliżej przebieg kilku procesów, w których Marek dał się poznać jako bardzo zdolny i zdecydowany obrońca.

Szpecially charakterystyczną, wynikającą zarówno z postawy humanistycznej Marka jak i z należytego rozumienia przez niego zadań adwokata, była jego działalność w dziedzinie udzielania pomocy więźniom, zwłaszcza więźniom politycznym. W tym zakresie Marek odegrał rolę wybitną i stał się osobą centralną dla rozległego ruchu pomocy humanitarnej, obejmującego szereg krajów.

Ścisłe związany przede wszystkim z terenem b. zaboru austriackiego, uczestniczył w kolejnych fazach reorganizacji tego terenu po I wojnie światowej w NKN, w Polskiej Komisji Likwidacyjnej.

Był kandydatem PPS na stanowisko Prezydenta RP.

Dobrze się stało, że postać Zygmunta Marka, dzięki pracy Dzieszyńskiego, została przybliżona dzisiejszemu czytelnikowi, który na ogół zna tylko kilka osobistości okresu międzywojennego. Te osobistości nadawały zapewne ogólne kierunki życia czy też reprezentowały podstawowe koncepcje polityki, jednakże o losie tych koncepcji w życiu decydowali przywódcy polityczni typu adw. Marka.

Praca Dzieszyńskiego oparta została na dość szerokiej bazie źródłowej, z której autor, czasem dość mechanicznie, korzysta. Trudno się oprzeć wrażeniu, że praca zyskałaby na tym, gdyby żywiej odmalowano w pracy koloryt środowiska krakowskiego, tak przecież w tym czasie ruchliwego i barwnego. Przez karty książki przewija się wielu znanych innych adwokatów galicyjskich, m. in. Herman Lieberman, Herman Diamand, Adam Doboszyński. Szkoda, że autorowi nie udało się w sposób żywy opisać tętna życia w ówczesnej adwokaturze krakowskiej, której Marek był wybitnym i czynnym członkiem.

Roman Łyczewek

3.

Cezary Jellenta: *Wielki zmierzch, Warszawa 1985, PIW, str. 245.*

Dziwny to pamiętnik napisany przez adwokata, który o adwokaturze zupełnie nie wspominał, a o sądzie wspominał zupełnie marginesowo. Napoleon Hirszbard (1861—1935), znany powszechnie pod przybranym nazwiskiem Cezary Jellenta, przez